

LITERATÚRA

- faktu (non-fiction)
- „beletria“ (belles-lettres, fiction)

Literatúra (podľa Aristotela)

- epika
- lyrika
- dráma

Literatúra

- súčasná
- staršia
- historická (píšu súčasní autori o minulých dobách)

Literatúra

- národná (poľská, anglická/britská/, thajská)
- oblastná (európska, africká, muslimská, buddhistická)

Aristotelovské delenie

vzťahovalo sa na grécku literatúru jeho doby, keď sa okolo -390 obzeral naspäť. Ale používa sa dodnes, hoci s istými modifikáciami. Čo u Aristotela znamenali tieto tri pojmy? „Próza“ vlastne do tohto delenia nezahŕňal! Vychádzal z drámy...

„Epika - lyrika“ nerovná sa „próza - poézia“! Prvé delenie = obsah, prístup k látke, druhé delenie = formálna vonkajšia podoba textu. Poézia môže byť lyrická a epická. Próza môže byť lyrizovaná, loci zriedka čisto lyrická.

Japonská literatúra nevychádzala z drámy. Vychádzala z poézie.

Formovala sa pod vplyvom čínskej literatúry, v ktorej bola prvoradá poézia - 詩 (/š' 1/ , sinojap. /ši/).

Japonská próza preto tiež má iný charakter ako európska, nie je založená na dramatickosti a vyvrcholení, ale skôr na plynutí motívov jeden za druhým. Tieto motívy spolu často súvisia analogicky, čo je tiež črta blízka poézii.

Takisto klasická japonská dráma vychádza z poézie. Je preto oveľa menej „dramatická“ než európska, má viac lyrizmu a hudobno-tanečnej stránky. Najstaršia z klasických dramatických foriem, nó, sa dokonca priamo označuje za „lyrickú drámu“.

Žánre klasickej japonskej literatúry:

Poézia:

Metrum

Sylabické metrum. Typy prozódie:

(sylabo)tonická = (slabično)prízvuková (*Ja k Vam pišú... Puškin*)

časomerná (*Aj, zde leží zem ta před okem mým smutně slzícím... Kollár*)

sylabická = slabičná

TANKA („krátka pieseň“ - hlavná a najobľúbenejšia forma všetkých období)

ČÓKA („dlhá pieseň“ - zanikla)

RENGA („nadbájaná pieseň“ „řazená píseň/báseň“ od 13. storočia)

HAIKU („hravá sloha“ od Bašóa – 17. storočie)

Tanka:

Hana-n'-iro wa ucurinikerina itazurani wagami joni furu nagamešesi mani

Haiku:

Furuikeja kawazu tobikomu mizuno oto.

Sem ukážka originálu tanky, haiku. A ukážky v preklade! Napr. jednu tanku/haiku, a potom pri Preklade ukázat', ako je tá tanka/haiku viacerými spôsobmi prekladaná.

Čínska poézia (čínske metrum, čínsky jazyk) – (KAN)ŠI

Tanka z doby heian posloužila jako text japonské státní hymny

<https://www.youtube.com/watch?v=29FFHC2D12Q>

(5) *Kimi-ga jo-wa*

(7) *čijo-ni jačijo-ni*

(5) *sazare iši-no*

(7) *iwao-to narite*

(7) *koke-no musu-made.*

Próza:

NIKKI – súkromný literárny denník (memoáre)

KIKÓ cestovný denník

ZUIHICU - príležitostné črty/zápisky

MONOGATARI – rozprávania („o všeličom“)

CUKURI MONOGATARI

REKIŠI MONOGATARI

UTA-MONOGATARI

GUNKI-MONOGATARI

Žánre učenej prózy:

-**KI** (zápisy) 記

-**KI** (letopisy/kroniky) 紀

-**RON** (povednanie na danú tému)

-**ŠÓ** (kapitoly/výpisky)

Dráma:

NÓGAKU (= **NÓ** + **KJÓGEN**)

DŽÓRURI (tiež „**BUNRAKU**“)

KABUKI

Konkrétna podoba: makimono (syn: makihon, kansubon), emakimono (sic!), kakemono (sic! – kakedžiku je synonymon), sóši – prejdí na Kulturu rukopisů.

Kultura rukopisů. + preklady

PÍSMO: štýly, kaligrafia.

DEMO:

1. kaišo, gjóšo a sóšo. 2. kaišo: Dógenov vlastnoručný rukopis 3. čínsky trávový štýl 4. heianský splývavý štýl: Teikov odpis Tosa nikki

písomná kultúra – počiatky: vznik kany – poradie písmen zo sanskrtu ako odraz starojaponskej fonetiky.

zvitky (č. *svitky*)

Rukopisy:

a,

starostlivosť o ne (zabalené v látke, uschované v skrinkách)

b,

najvzácnejšie sú vlastnoručné rukopisy (džihicu) autora – napr. hry nó od dramatika Zeamiho (ako si povieme potom bližšie)

c,

rukopisné línie: nie vždy znamená, že starší rukopis je bližší pôvodnej verzii.

Línie sa uvádzajú na úvod publikácií klasickej literatúry – z akých rukopisov dané vydanie čerpalo a ako redakčne pristupovalo k textu daného rukopisu.

Fudžiwara-no Teika (ca 1200) dal urobiť odpisy mnohých diel, ktoré by sa inak boli stratili!

DEMO:

1. Teikov rukopis.

2. Teikov rukopis Sarašina nikki.

Jeden z najnovších objavov:

Towazugatari: 1940 v cisárskej rodine nájdený odpis Nechceného príbehu (Towazugatari 1306) od dámy Nidžó.
(cisárska dynastia)

PREKLAD JAPONSKEJ LITERATÚRY

Literatúra: obohatenie vlastného života, hľadanie toho, čo mi vyhovuje

ťažkosť prekladania z japončiny,

bohatosť japonskej literatúry

hlavné preklady:

veľdiela Gendži monogatari,

Heike monogatari

Kawabata Jasunari – prvý držiteľ Nobelovej ceny 1968

klasická japonská poézia:

prvé preklady: Mathesius,

a potom veľa ďalších

dráma: Vitr v píních, Kalhoty pro dva, Japonská dráma nó.

Kjógen v Brne:

kjogen.cz

<https://www.facebook.com/groups/kjogen/?fref=ts>
<https://cs-cz.facebook.com/MaleDivadloKjogenu>